

De viering van de Eucharistie en de belijdenis van ons geloof

De Bovenzaal (het Cenakel) van Jezus laatste avondmaal.

De gehele viering is een belijdenis van ons geloof, maar ook elk klein moment van de eucharistieviering: van binnenkomst en ontvangst tot zegen en wegzending. Hieronder kunt u lezen over het vijfde en zesde geloofsartikel in relatie tot de viering van de Eucharistie.

Art. 5 - "Die nedergedaald is ter helle, de derde dag verreezen uit de doden."

Als Jezus sterft, moet Hij de mensen achterlaten en zij moeten Hem loslaten. Hij is vertrokken naar een onbekende wereld. Jezus is ter helle gegaan, dat wil zeggen: Hij verblijft in het dodenrijk. In het vierde eucharistisch gebed staat: "Wij gedenken de dood van Christus en zijn verblijf onder hen die eens waren gestorven." Hij heeft de taak om overledenen in dat dodenrijk als het ware op te halen en te leiden naar het licht. Zoals de heilige bisschop Maximus van Turijn eens zei in een preek: "Door

de verrijzenis van Christus wordt de onderwereld geopend, door de pasgeborenen van de kerk de aarde vernieuwd en door de heilige Geest de hemel ontgrendeld. Immers, de geopende onderwereld geeft de doden terug, de vernieuwde aarde brengt hen die verrijzen, te voorschijn en de ontgrendelde hemel neemt hen op die daarheen opstijgen."

Niet lang daarvoor bevond Jezus zich in de Bovenzaal, en Hij zei tegen de twaalf: "Vurig heb ik verlangd, eer ik ga lijden, dit paasmaal met u te eten" (Lucas 22,15). Met dat Laatste Avondmaal begon Hij aan de grote opdracht,

en Jezus doet niets liever dan uitvoering geven aan de wil van de Vader, hoe moeilijk ook. De instelling van de Eucharistie is daar een onderdeel van: Jezus kan dat alleen doen vanuit de zekerheid dat Hij de beker tot op de bodem zal leegdrinken. Hij weet dat Hij door het lijden en het sterven heen moet, om ter helle te kunnen neerdalen en de doden door zijn verrijzenis te begeleiden naar het eeuwig leven. Zoals Jezus het zelf al had aangekondigd: "Er zal een uur komen (...) waarop de doden de stem van Gods Zoon zullen horen, en die haar horen, zullen leven" (Johannes 5,25).

In het eucharistisch gebed volgen wij Jezus op de unieke weg die Hij is gegaan. Dat doen we volgens de joodse traditie door stil te staan bij de grote dingen die God voor zijn volk heeft gedaan. Bij het joodse paasfeest

wordt de bevrijding uit Egypte in herinnering gebracht, niet als alleen maar iets van het verleden, maar ook als een gebeurtenis die zijn zegenrijke werking heeft in het heden, en zal hebben in de toekomst. Er spreekt een vertrouwen uit in de God die zijn volk niet loslaat, een vertrouwen dat ook doorklinkt in ons eucharistisch vieren: "Daarom Heer, gedenken wij het heilzaam lijden en sterven van uw Zoon, zijn glorievolle verrijzenis, en zijn verheffing aan uw rechterhand; zo staan wij vol verwachting open voor zijn wederkomst" (Eucharistisch gebed 3-B).

De verrijzenis blijft "ten diepste een geloofsmysterie", schrijft de katholieke Catechismus. "Daarom toont de verreezen Christus zich niet aan de wereld, maar wel aan zijn leerlingen" (nr. 647). Door het doopsel mogen wij ons ook leerlingen van Christus weten. De Verreezene toont zich in de Eucharistie, en wij verkondigen het mysterie van dat geloof: "Redder van de wereld, bevrijd ons, Gij die ons hebt verlost door uw kruis en verrijzenis."

Art. 6 - "Die opgevaren is ten hemel, en zit aan de rechterhand van God, zijn almachtige Vader."

Ten oosten van Jeruzalem ligt de Olijfberg. Vrij hoog op die berg staat een kapel op de plaats waarvan wordt aangenomen dat Jezus er ten hemel is opgevaren. "Terwijl Hij hen zegende, verwijderde Hij zich van hen en werd ten hemel opgenomen" (Lucas 24,51). Het zegenen is een aspect van de hemelvaart waar we meestal niet zo bij stil staan. De aandacht gaat doorgaans uit naar de leerlingen, die naar de hemel blijven kijken, en naar twee engelen die zeggen dat de leerlingen daar beter mee kunnen ophouden want Jezus is echt opgevaren.

Maar net vóór de hemelvaart is er dus het zegenen, iets wat ons bekend kan voorkomen uit evangeliepassages over brood. In diverse verhalen over een wonderbare broodvermenigvuldiging staat dat Jezus de zegen uitsprak voordat Hij het brood liet uitdelen. Bij de instelling van de Eucharistie in de Bovenzaal heeft Jezus volgens Matteüs en Marcus eveneens de

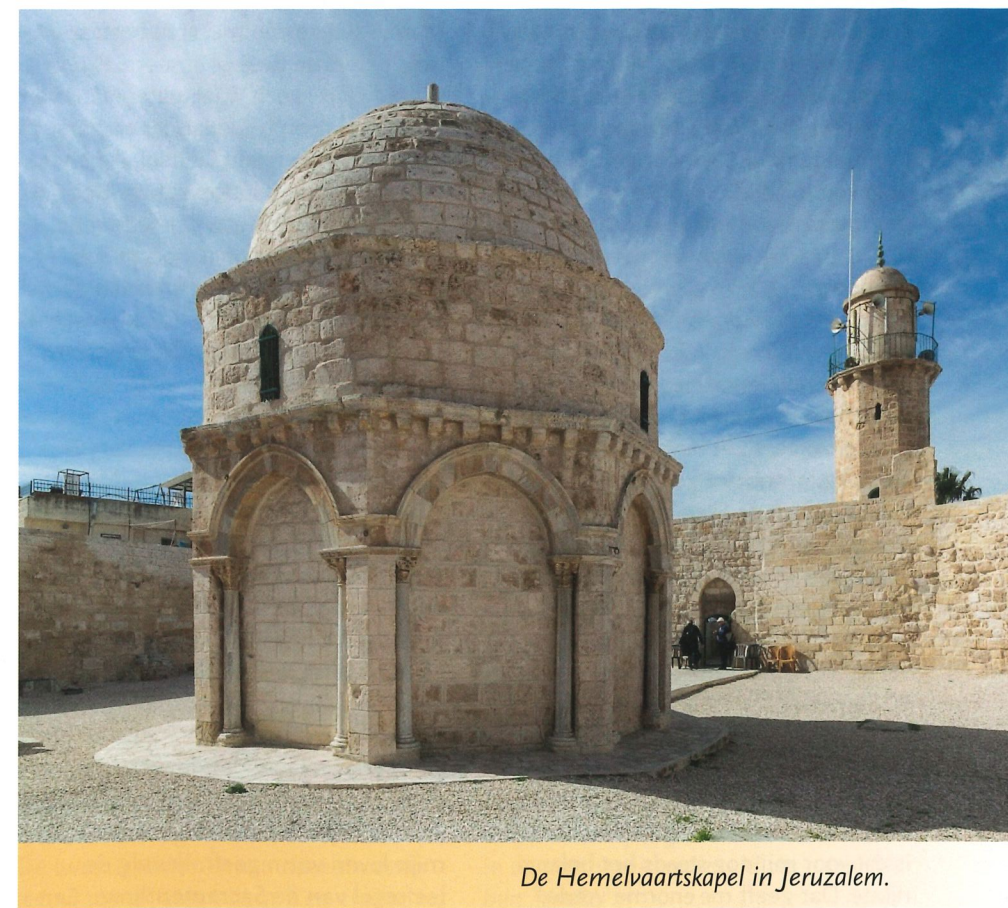
zegen uitgesproken voordat Hij het brood brak en deelde. En Hij deed dat ook bij de Emmaüsgangers.

Het Laatste Avondmaal was in beginsel een Joodse maaltijd, en ons eucharistisch gebed komt voort uit Joodse gebedsvormen waarin dat zegenen een bijzondere betekenis heeft. We denken vaak dat er bij een zegening sprake is van een beweging van boven naar beneden, dat er iets uitgaat van God, dat God iets zegt. Maar volgens de Amerikaanse theoloog John Baldovin sj, die zich op zijn beurt laat inspireren door de Amerikaanse rabbijn Lawrence Hoffman, is het net andersom: het gaat om een beweging van beneden naar boven. "Het punt is niet dat wij zegenen of God vragen te zegenen wat niet heilig is, maar dat door het erkennen van God dit eten en drinken bruikbaar wordt voor de mens. Alle dingen zijn dus heilig, althans in potentie, voor de mens, maar deze dingen worden pas bruikbaar als God ervoor erkend wordt." God wordt gevraagd "datgene wat al heilig is, vrij te geven voor menselijk gebruik". De gebeds-

vorm dié ten grondslag ligt aan de Eucharistie heeft dus "een opgaand karakter".

Het is interessant om vanuit deze gedachte te kijken naar de zegening op de Olijfberg. Het gaat er bij de zegening dan niet om dat de leerlingen iets ontvangen van boven, iets wat ze misschien geschikt(er) maakt voor de grote taak die in Jeruzalem voor ze klaarligt als de heilige Geest is uitgestort. Nee, in potentie hebben ze alles wat ze nodig hebben; in de kern waren ze al de apostel die ze in de praktijk zullen worden. De zegening op de berg erkent tegenover God dat Hij deze leerlingen heeft geschapen. Door die erkenning worden ze als het ware in Gods tegenwoordigheid geplaatst, en vanuit die tegenwoordigheid kunnen ze het Evangelie verkondigen aan heel de schepping (Marcus 16,15).

Na de zegening op de Olijfberg kon Jezus zijn leerlingen verlaten, en plaatsnemen "aan de rechterhand van God, zijn almachtige Vader". Zijn opdracht was volbracht.

De Hemelvaartskapel in Jeruzalem.